

SEMINARI SIROCCO – IULA-UPF (14a sessió presencial)

Tema analitzat:

La realització de la consonant inicial del segon element de certs compostos (*dinosaure, ornitorinc, eradicar, subrogar...*)

Acta núm. 13

Data de la reunió: 17/04/2012

Horari: 15:30 h - 17:00 h

Lloc: Campus de la Comunicació (UPF), despatx 53.216

Assistents: Oriol Camps, Concepció Colomina, Neus Nogué, Ester Pedreño i Lluís de Yzaguirre

Excusen la seva absència: Esteve Clua i Joan Costa.

Ordre del dia:

1. Presentació del tema analitzat
2. Posada en comú de les respostes de l'enquesta
3. Valoracions sobre el tema analitzat
4. Conclusions
5. Altres qüestions

1. Presentació del tema analitzat

En aquest seminari del SIROCCO analitzarem la pronúncia de la consonant inicial del segon element de certs compostos (*dinosaure, ornitorinc, eradicar, subrogar...*). Atès que aquesta vegada hi havia poc material per a l'enquesta oral (onze mostres de paraules amb aquesta casuística), també es va demanar als voluntaris que responguessin primer una enquesta escrita per mesurar incerteses (tenim la hipòtesi que els canvis en la normativa han sacsejat les nostres certeses i que els dubtes sobre l'escrit fan trontollar els hàbits fònics). A partir dels resultats de les enquestes mirarem d'arribar a algunes conclusions sobre la pronúncia del segon element de certs compostos.

2. Posada en comú de les respostes de l'enquesta

Es presenten els resultats de l'enquesta (aquest cop l'han contestada 11 persones).

Es comprova l'alt grau de coincidència en les respostes entre les persones que l'han contestada i es comenten aquells mots en què hi ha hagut unanimitat en les respostes (*polisèmia, autosuficiència, asimetria, antisemitisme i contrarestar*).

Com es pot veure en el gràfic, la consonant inicial del segon element dels compostos de l'enquesta

s'ha realitzat *s* sorda o *r* múltiple, segons el mot.

Aquests resultats posen de manifest que, malgrat la grafia amb *s* o *r* simples (*antisocial*, *asimetria*, *idiosincràsia*, *contrarestar*, *gal·loromànic...*), els parlants realitzen els compostos respectant la pronúncia aïllada de cada un dels mots que el formen (independentment de si reconeixen que són compostos o no).

3. Valoracions sobre el tema analitzat

El debat sobre el tema de la sessió s'inicia parlant sobre la pronúncia sonora, cada vegada més usual, de la consonant inicial del segon element del mot *dinosaure* (el *Diccionari ortogràfic i de pronúncia* d'Enciclopèdia Catalana també proposa aquesta realització, encara que transcriu amb *s* sorda la resta de compostos amb el mot *saure*). La gramaticalització d'aquest mot comporta, a més d'un canvi en la seva pronúncia, que la gent l'hagi deixat de percebre com un compost i també com un cultisme, cosa que no passa amb la resta de mots de la família dels *saures*.

Els assistents a la sessió del SIROCCO qüestionen si aquesta gramaticalització s'ha d'estendre a tota la família o si cal reconduir la pronúncia del mot *dinosaure* amb *s* sorda i, tot i que no dubten en com seria de pràctic tractar tots els mots en bloc, estan d'acord que cada paraula té el seu temps d'evolució i que no seria prudent forçar un canvi col·lectiu només perquè es tracta de mots de la mateixa família; no es pot fer una regla que aplegui tot un grup de paraules si aquestes paraules estan en moments evolutius diferents, perquè de forma natural potser seguirien un camí diferent.

Altres exemples d'aquest tipus que es comenten a la sessió són *suburbà* [supurbá]/ *suburbial* [suʒurbiál], i *contraatacar* [kòntretáká] / *cuntraatacar* [kùntretáká].

4. Conclusions

Les conclusions a què van arribar els assistents a aquesta sessió són les següents:

- El fet que algunes paraules ja no s'escriguin amb guionet fa que molta gent les hagi deixat de percebre com a compostes i això dona peu a canvis en la seva pronúncia.
- L'ortografia actual no és clara ni ajuda a llegir ni pronunciar correctament algunes paraules, i tampoc no reflecteix clarament l'opció de pronúncia més acadèmica (per millorar això es pot canviar la grafia de determinades paraules o posar notes als diccionaris ortològics).
- S'ha de decidir quina evolució d'aquestes paraules es vol i si la que existeix no és la més adient cal propiciar la millor pronúncia per mitjà d'altres mecanismes com ara l'ortografia (potser la millor manera seria anar morfema per morfema i no paraula per paraula, per evitar un excés d'excursions).
- Convé revisar la definició de "cultisme" perquè causa confusió a l'hora de classificar les paraules i, per tant, veure quina és la pronúncia més adient.
- Els professionals de la llengua oral sovint demanen solucions més tenses o rígides, perquè així és més fàcil aplicar-les a tots els casos, però l'aplicació d'aquestes formes més tenses sovint fan que el públic es queixi de la poca correspondència de la llengua del carrer amb l'emprada als doblatges.
- Cal aconsellar els professionals dels MCO sobre quina és la realització més convenient.

- Potser als diccionaris es podria incorporar una marca en aquests mots just sobre la *r*, *s* o *x* que inicia la segona part de la paraula (també passa el mateix amb els compostos amb contacte vocàlic entre les dues parts de la paraula).

Finalment es conclou que, tot i que les paraules que presenten aquests problemes són poques, per aplicar algunes de les propostes plantejades en aquest apartat caldria treballar millor el tema i basar les decisions en la feina feta sobre un corpus oral extens i després d'una bona anàlisi.

5. Altres qüestions

Es repassen breument alguns exemples de les últimes sessions per als membres que no hi van assistir.

I sense cap més intervenció, la sessió finalitza a les 17.00 h.